

ПРОБЛЕМИ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ІНСТРУМЕНТИ УЧАСТІ ГРОМАД У ЇЇ РОЗВИТКУ

Невар О.В., здобувачка вищої освіти ступеня доктора філософії
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Деревообробна промисловість України є перспективною експортоорієнтованою галуззю, яка має вплив на рівень економічної стабільності як країни та окремих територіальних громад. Її функціонування забезпечує надходження у державний та місцеві бюджети, дає можливість створення нових робочих місць, покращує соціальний рівень життя населення. Однак, на сьогодні галузь не реалізує у повній мірі свій економічний потенціал. Ситуація в деревообробній галузі у зв'язку з військовим вторгненням росії та кризою, викликаною карантинном, ускладнюються з кожним днем.

Слабкий розвиток вітчизняної деревообробної промисловості обумовлений тим, що протягом тривалого періоду основним джерелом доходу галузі був експорт продукції елементарної переробки деревини. Відсутність продуманої державної політики, що давала б стимули для розвитку галузі, призвело до того, що підприємства не вкладали інвестиції в оновлення обладнання, задовольняючись швидкими прибутками. Відтак після введення мораторію на експорт необробленої деревини, лісопереробний комплекс виявився неготовим переходити на виготовлення продукції з високою доданою вартістю. Саме через відсутність стимулів для розвитку лісопереробний комплекс в Україні сьогодні дає прибутку лише близько 25 млрд євро, тоді як у Польщі 2,5 млрд євро, що у десятки разів більше. Хоча обсяги рубок деревини в обох країнах однакові [1].

Для забезпечення швидких темпів відновлення у повоєнний період деревообробна промисловість потребуватиме дієвої державної підтримки, перш за все, у просуванні продукції на зовнішніх ринках. В Україні існують підприємств, які виготовляють якісну, ексклюзивну продукцію, що користується значним попитом і у країнах з давніми традиціями деревообробної промисловості, таких як Італія, Чехія. Водночас потрібно допомогти українським виробникам зайняти свою нішу на зовнішніх ринках, у виробництві товарів широкого попиту, наприклад, з виробництва меблів невисокої цінової категорії.

Зважаючи на системну роль і функції лісів щодо забезпечення суспільного добробуту, проблеми розвитку лісового сектору та деревообробної промисловості України мають комплексний соціально-економічний та екологічний прояв [2]. У контексті цього громадам та лісовим господарствам важливо налагодити відносини й побудувати взаємовигідну співпрацю, щоб забезпечити стале та невиснажливе ведення лісового господарства. Інструментами участі, якими можуть користуватися громади, щоб вплинути на діяльність підприємств лісопереробного сектору, є: FSC-аудити, процедура оцінки впливу на довкілля, лісовпорядкування, особливості охорони об'єктів природно-заповідного фонду на землях лісового фонду [3]. Важливим для запобігання вирубці у цінних для громади місцях (історично важливих місцях

або лісах відпочинку місцевого населення) є здійснення перевірки законності рубок та вирішення конфліктів з лісгоспом.

Активним інструментом регулювання лісокористування та деревообробки може стати рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів і міжбюджетний розподіл цього платежу [4]. Природно ресурсні платежі загалом та за спеціальне використання лісових ресурсів зокрема, є важливою складовою еколого-економічного механізму. Відповідна платіжна система повинна забезпечувати акумулювання частини чистого доходу природокористувачів і передачу її до державного та місцевих бюджетів, а також розподіл платежів між бюджетами різного рівня для узгодження інтересів держави та громад.

Для вирішення наявних проблем галузі, забезпечення її швидкого відновлення й розвитку, важливим є налагодження активного діалогу між громадами та бізнесом. Це дозволить з'ясувати основні проблеми, що гальмують розвиток галузі, з'ясувати їхні причини, отримати пропозиції учасників ринку та всіх зацікавлених сторін відносно рішень і заходів для стимулювання розвитку вітчизняних деревообробників, а також посилення їх конкурентних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Співпраця між лісовими господарствами та місцевими громадами дасть можливість місцевим жителям захистити цінні для них ліси від рубок, а лісовим господарствам зменшити рівень напруженості та конфліктів під час проведення планової діяльності. Розвиток цієї галузі дозволить українському виробнику вийти на зовнішні ринки, зокрема європейські, та інтегруватись до глобальних ланцюгів створення доданої вартості.

Список використаних джерел:

1. *Інститут суспільно-економічних досліджень. Перспективи розвитку деревообробної промисловості в Україні. Київ 2016. URL: <https://iser.org.ua/uploads/pdf/Післямова%20до%20круглого%20стола.pdf>.*
2. *Цимбалюк І. О. Інклюзивний розвиток регіону в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика: монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 340 с.*
3. *Які можливості мають громади для збереження лісів? Тренінги WWF-Україна. 2021. URL: <https://wwf.ua/?3686941/local-communities-for-forests>.*
4. *Цимбалюк І. О. Податкові важелі еколого-збалансованого природокористування. Сучасні економічні, соціальні та екологічні детермінанти активізації розвитку країни та її регіонів: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 28 – 29 квіт. 2017). Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2017. 148 с. С. 55–58.*